

Verksamhetsområde kultur
Ingrid Printz
Tfn: 063-147686
E-post: ingrid.printz@jll.se

2010-06-02

LS/343/2010

Kulturdepartementet
103 33 Stockholm

Yttrande över betänkandet Spela samman – en ny modell för statens stöd till regional kulturverksamhet (SOU 2010:11)

En ny samverkansmodell på kulturområdet, som ökar det regionala inflytandet avseende innehåll och profilering, införs från och med 2011. Modellen bygger på tankegångar i ansvarskommitténs betänkande och innebär att staten lämnar samlade bidrag till den regionala nivån som stöd för deras kulturinsatser med minskad detaljstyrning. Samverkansmodellen införs från och med 2011 i fem utvalda län, regioner där ambitionen är att samtliga län, regioner ska omfattas av modellen senast 2015. Jämtlands län har goda förutsättningar att ansluta sig till modellen tidigast från 2012, vilket innebär att länet successivt tar över den statliga förvaltningsuppgiften att fördela statsbidrag till regionala kulturverksamheter. Modellen är en vidareutveckling av den ingångna avsiktsförklaring mellan Jämtlands landsting och Kulturrådet som tecknas 2010 och förutsätter ökad dialog mellan länet och statens kulturråd, där kulturrådet anger krav på uppföljning.

Sammanfattning

Samverkansmodellen syftar till att utveckla den kulturella infrastrukturen, främja en regional mångfald samt ge möjligheter för kulturskapare att arbeta i hela landet. Bidrag får lämnas till kulturverksamhet som även finansieras av landsting, kommun eller annan huvudman. Utbudet ska präglas av variation, mångfald och kvalitet. I tillägg till förordningen som styr statsbidrag till regional kulturverksamhet anges att statsbidraget får användas till professionell teater, dans och musikverksamhet, regional arkivverksamhet, filmkulturell verksamhet med särskild inriktning mot barn och unga samt främjande av hemslöjdverksamhet.

En utmaning för landsting och regioner blir att i samverkan med kommuner och efter samråd med företrädare för berörda organisationer och kulturlivet i länet, ta fram en treårig regional kulturplan. Planen ska ange mål och inriktningar för de aktuella verksamheterna samt ange nivån på den planerade regionala finansieringen. Med planen som grund beslutar Statens kulturråd vilket belopp landstinget får fördela. Ett oförändrat eller ökat stöd bygger på att den regionala och lokala nivån bibehåller eller ökar sin andel av den samlade finansieringen. Landsting som fördelar statsbidrag ska löpande följa utvecklingen i länet i förhållande till statliga och regionala mål samt avlämna rapport till Statens kulturråd om hur de statliga medlen använts.

Jämtlands läns landsting ställer sig positiv till införandet av en ny samverkansmodell, där regionerna genom ökat inflytande kan bidra till den nationella kulturpolitiken genom en mångfald kulturyttringar och goda exempel av hög kvalitet och tillstyrker i huvudsak utredningens förslag. Landstinget vill, liksom de nationella kulturpolitiska målen, framhålla kulturens egenvärde. Med goda förutsättningar för kulturarbetare, ett varierat demokratiskt kulturutbud som eftersträvar en hög konstnärlig kvalitet och möjligheter till eget deltagande oavsett var i landet man bor, så skapas positiva livsmiljöer som lägger grunden för en hållbar regional utveckling. Kulturpolitik är aspektpolitik då dess verkningar får konsekvenser även utanför det egna politikområdet men det innebär även att andra samhällsområden som exempelvis utbildnings- och arbetsmarknadspolitik bör samverka med kulturen för att utveckla det konstnärliga skapandet.

Mot bakgrund av detta vill **Jämtlands läns landsting** lägga följande synpunkter på betänkandet:

Kapitel 5.1.2 – Regionala kulturplaner

Jämtlands läns landsting ställer sig positiv till utredningens förslag om regionala kulturplaner som underlag för hur de statliga medlen är avsedda att användas och menar att planen bör vara flexibel i sin form och utgå från regionala styrdokument och den avsiktsförklaring som landstinget gör med Statens kulturråd 2010. Landstinget ställer sig även bakom förslaget att Statens kulturråd anger en ekonomisk planeringsram utifrån den avsiktsförklaring som landstinget kommer överrens med staten om.

I Jämtlands län finns sedan flera år ett utvecklat och formaliserat samarbete mellan kommunerna och landstinget genom Kultur Z – som är ett rådgivande organ när det gäller regionala kulturfrågor. Kultur Z har tillsammans med landstinget varit aktiv i framtagandet av kartläggning av kulturlivet i länet och den kulturpolicy för Jämtlands län som ersätter tidigare kulturprogram fr o m juni 2010. Kulturplan och policy samspelar med det regionala tillväxtprogrammet.

Kapitel 5.2.1 – Ett nytt gemensamt anslag för statsbidrag till regional kulturverksamhet

Jämtlands läns landsting stödjer utredningens förslag om införande av en ny fördelningsmodell för samspel mellan stat, landsting och kommuner som förutsätter ett nytt anslag, *Bidrag till regional kulturverksamhet*. Den svenska staten har under lång tid stimulerat regionerna att bygga upp en kulturell infrastruktur med länsinstitutioner och länskonsulenter. Landstinget anser att de många fördelar som detta inneburit måste tillvaratas och att staten även i fortsättningen ställer krav på att regionerna bevarar och utvecklar dessa kulturpolitiska redskap i hela sin bredd för att värna tillgänglighet till ett allsidigt kulturutbud i hela landet.

Landstinget delar utredningens utgångspunkt att de medel som överförs till modellen ska ge ett faktiskt utrymme för regionala prioriteringar samt att möjliggöra en förutsägbar statlig finansiering för en regional kulturell infrastruktur. Prioriteringarna menar vi ska samspela med de europeiska kulturstrategierna och vara föremål för löpande dialog mellan landsting och kommuner för ändamål med gemensam regional nytta. För

att säkerställa en långsiktighet i samverkansmodellen är det av största vikt att det nya anslaget minst motsvarar de tidigare statliga anslagen inklusive uppräknade utifrån gällande principer.

Kapitel 5.2.2 – Överväganden kring de anslag och bidrag som förs över till det nya anslaget

Jämtlands läns landsting ser, i likhet med utredningen, positivt på länsövergripande insatser och verksamheter. I de fyra nordligaste länen finns flera framgångsrika exempel på arbetssätt anpassade för våra särskilda geografiska och demografiska förhållanden. Som exempel kan nämnas NMD (Norrlands nätverk för musikteater & dans). Förslaget om ett stegvist införande av samverkansmodellen kan innebära att NMD under några år kommer att beröras av två parallella system. Innan samverkansmodellen med det nya anslaget till regional kulturverksamhet är helt genomförd i samtliga norrlandslän anser landstinget att Statens kulturråd bör besluta om ett sammanhållet statligt bidrag till NMD.

När det gäller *Bidrag till läns-hemslöjds-konsulenter* föreslår utredningen att detta skall ingå i det nya anslaget. Nämnden för hemslöjdsfrågor är den instans som i dagsläget fördelar det statliga stödet till läns-hemslöjds-konsulenter men också utgör en samlad nationell kompetens med samordningsansvar för hemslöjdsfrågor. I det nya förslaget riskerar Nämnden för hemslöjdsfrågor att bli överflödig vilket är olyckligt. Landstinget ställer sig positivt till att bidraget förs över till det nya anslaget men vill poängtera vikten av en nationell samordning och kompetensspridning på hemslöjdsområdet. En liknande roll menar vi att Stiftelsen Svenska Filminstitutet har när det gäller *Stöd till filmkulturella insatser*.

Kap 5.2.3 Bidrag till biblioteksverksamhet

Kommunerna är huvudmän för folkbiblioteken. Länsbiblioteken har i uppdrag att vara stöd för folkbiblioteksverksamhetens utveckling och samordning och finansieras för denna verksamhet genom landstings- och statsbidrag. I betänkandet föreslås att Kungliga biblioteket får överta Kulturrådets uppdrag att fördela statliga medel till regional biblioteksverksamhet och förtydliga ansvarfördelning mellan myndigheterna. I ett län som Jämtland, där ca 30 % invånarna är bosatta med mer än 45 min till närmsta tätort, utgör folkbiblioteken utöver sin roll som lånecentral även rollen som viktig kulturell mötesplats vilket också beskrivs i betänkandet.

Landstinget vill betona bibliotekens roll för det regionala kulturlivet och förordar därför att dessa medel bör ingå i den nya samverkansmodellen med syfte att utveckla den kulturella infrastrukturen. Avseende lånecentraler och depåbibliotek som är helt statligt finansierade, kan dessa medel med fördel fördelas av Kungliga Biblioteket som kan svara för uppföljning och analys av biblioteksverksamheten i stort.

Kap 5.2.4 Stöd till tidsbegränsade insatser

De utvecklingsbidrag som nu fördelas av Statens kulturråd fyller en viktig uppgift för den regionala kulturutvecklingen. **Jämtlands läns landsting** är positiv till att dessa medel ligger kvar centralt på Kulturrådet och fördelas efter särskilda utvecklingsbehov. Det förslag som läggs om 40 mkr för strategiska nysatsningar och nyskapande projekt är en bra utgångspunkt men kan på sikt behöva förstärkas för ett offensivt kultursverige. Landstinget vill också markera vikten av att arrangörsstödet kan ökas och är därför positiv till att 6 miljoner föreslås överföras från Rikskonserter till en sådan förstärkning.

Kap 5.2.6 Skapande skola

Skapande skola syftar till att kulturella och konstnärliga uttryck ska integreras i grundskolan på ett långsiktigt sätt. Bakgrunden kommer delvis från den norska satsningen "Den kulturelle skolesekken" där man gav den regionala nivån en tydlig roll vad gäller medelsfördelningen. I Sverige har Statens kulturråd uppdraget att hantera bidraget som söks direkt av skolornas huvudmän vilket inneburit att den regionala nivån har osynliggjorts i satsningen. Skapande skola är under uppbyggnadsfas och innefattar från och med 2010 årskurs 4-9. För att stärka skolornas samverkan med kulturlivet menar utredningen att detta bör tydliggöras i de regionala kulturplanerna. **Jämtlands läns landsting** anser att medlen till Skapande skola därför redan inledningsvis bör ingå i samverkansmodellen.

Kap 5.2.8 Bidrag till fria teater-, dans- och musikgrupper, arrangörer samt vissa aktörer av kulturpolitiskt intresse

Jämtlands läns landsting stödjer utredningens förslag att stödet till den fria scenkonsten samt arrangörsstödet kvarstår för hantering på central nivå. Den fria scenkonsten är många gånger rörlig över stora delar av landet vilket motiverar fortsatta statliga beslut om bidrag. Landstinget menar också att geografiskt spridda referensgrupper med konstnärligt yrkesverksamma personer är viktigt för att upprätthålla principen om armlängds avstånd. En tydlig dialog med den regionala nivån avseende den fria scenkonsten är ändå önskvärd.

Kap 5.2.9 Bidrag till bild- och formområdet

I likhet med stödet till den fria scenkonsten anser landstinget att dialogen mellan den statliga och regionala nivån även bör innefatta bild- och formområdet. Vi är positiva till att bidraget fortsättningsvis fördelas av Statens kulturråd och välkomnar en ökad möjlighet för utställare även utanför storstadsregionerna.

Kapitel 6 – Modellens genomförande

Utredningen lyfter fram tre förutsättningar för att samverkansmodellen ska kunna fungera på bästa sätt;

- resurser och kompetens för att ta fram, genomföra och följa upp kulturplanen
- etablerade samarbetsformer mellan kommuner och landsting
- goda kontakter med det civila samhället samt kulturskapare

Jämtlands läns landsting anser att dessa förutsätter är fullt rimliga och vill framhålla att vi redan idag uppfyller delar av detta. Genom det ökade ansvaret för de regionala kulturinstitutionerna krävs resurser och kompetens, både på regional och kommunal nivå, vad gäller de skilda kulturområdena. Den nya samverkansmodellen med framtagande av nya kulturplaner samt fördelning av det nya anslaget kommer att innebära ökad administration som är förenat med kostnader. Både kommuner och landsting är delvis under förändring genom ekonomiska besparingar vilket innebär en lång process när det handlar om att koppla kulturbudgetar mot lokala och regionala kulturplaner.

Landstinget anser att staten bör ta hänsyn till variationer mellan län och regioner gällande förutsättningar att förstärka sin kulturadministration när modellen ska införlivas. Det är även angeläget att Statens kulturråds roll som kunskapsspridare utvecklas och att Sveriges kommuner och Landsting bygger upp kompetens på detta område.

Kapitel 7 – Uppföljning, utvärdering och analys

Den nya samverkansmodellen ställer andra krav vad gäller redovisning och uppföljning än tidigare. Förslaget om en ny samverkansmodell innebär bland annat utförliga och transparenta redovisningar och återrapporteringar till Statens kulturråd utifrån de regionala kulturplanerna. Här ska framgå hur medlen har fördelats, hur medfinansieringen ser ut samt göras en analys kring de hinder och framgångsfaktorer man ser utifrån de olika områdenas utveckling. För att förstärka oberoende analys och uppföljning föreslår regeringen i propositionen *Tid för kultur* att en ny analysmyndighet behöver bildas. Myndighetens uppgift blir att följa tillämpningen av samverkansmodellen och dess effekter samt utveckla uppföljnings- och analysverktyg för de regionala aktörernas likväl som för statens behov.

Jämtlands läns landsting anser att staten har den bästa överblicken kring hur analys och uppföljning lämpligast organiseras men framhåller vikten av en tydlig statlig part som har överblick över medlen på kulturområdet. Landstinget emotser ett förtydligande när det gäller redovisning och statistik avseende förändrad administration för landstingen.

Kap 9.1 Vissa konsekvenser av utredningens förslag

Det har rests farhågor om att en ny fördelningsmodell skulle innebära ökad administrativ börda på landstingens och kommunernas kulturförvaltningar. Merkostnader rör i huvudsak tre områden;

- 1) framtagande av underlag,
- 2) nya krav på ekonomisk och verksamhetsmässig uppföljning och
- 3) kompetensutveckling.

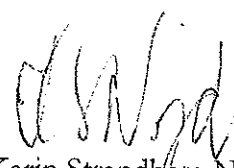
Avseende de fem län som föreslås ingå i modellen från 2011 anser man i betänkandet att merkostnader av det slaget blir begränsade och kan hanteras genom omprioriteringar inom befintliga budgetramar. Statens kulturråd ska kunna bistå med kunskapsuppbyggnad och kompetensutveckling liksom den föreslagna analysmyndigheten bistå med

uppföljning och analys. *Sammantaget* gör man i betänkandet bedömningen att de ekonomiska effekterna för kommuner och landsting kommer att vara begränsade. SKL:s enkätundersökning om utredningen visade att nio av tio landsting tror att kraven på politiker och tjänstemän kommer att öka avseende kunskaper och resurser.

Jämtlands läns landsting anser att det föreligger skillnader mellan stora regioners och små läns förutsättningar att anpassa sig till modellen. Detta bör beaktas när modellen slutligen införs i alla län.

JÄMTLANDS LÄNS LANDSTINGSSTYRELSE

Robert Utto
Ordförande

Karin Strandberg Nöjd
Landstingsdirektör